

Kaddish for Shtetl

Cykl 22 obrazów olejnych

Autor: Marek Hausmann

Polska 2026 rok

O Autorze

Marek Hausmann – malarz, dla którego płótno stało się przestrzenią dialogu z historią. Choć zawodowo związany z sektorem budowlanym, od lat konsekwentnie rozwija warsztat malarstwa olejnego, traktując sztukę jako osobistą misję i narzędzie poznania.

Jego droga do sztuki nie prowadziła przez sale akademii, lecz przez lata studiów nad Biblią, kulturą żydowską oraz osobiste poszukiwania śladów nieobecnych już społeczności. To właśnie perspektywa badacza-pasjonata, który w odwiedzianych miejscach tropi cienie dawnych sąsiadów, nadaje jego pracom unikalną, metafizyczną głębię. Fakt, że przez lata tworzył z dala od komercyjnego rynku sztuki, pozwolił mu zachować niezależność spojrzenia i surową szczerość przekazu.

W swoim malarstwie Hausmann łączy zdyscyplinowany umysł pracownika technicznego z wrażliwością artysty poszukującego sacrum w historii. Wyrazem tej dojrzałości jest ukończony w 2026 roku, monumentalny cykl 22 obrazów olejnych „Kaddish for Shtetl”, stanowiący głęboki i spójny zapis pamięci o przedwojennych żydowskich miasteczkach.

Obecnie artysta rozwija swoją misję przywracania tożsamości tam, gdzie próbowano ją bezpowrotnie zniszczyć. Pracuje nad nowym, poruszającym cyklem portretów opartych na materiałach archiwalnych, dedykowanym najmłodszym ofiarom Zagłady, o roboczym tytule: „Auschwitz: Dzieci Jakuba – Zikaron”. Poprzez to nowe wyzwanie malarskie, Hausmann kontynuuje swój artystyczny i społeczny dialog z przeszłością, niezmiennie stając na straży pamięci.

Tel: 798901122

email: mhaus50.mh@gmail.com

FB: Marek Hausmann-Painter of Memory

„Gefilte Fish” Olej 60x80cm

Poetycka wizja żydowskiego folkloru. Skromny karp – kulinarny symbol szabasowego stołu – staje się mitycznym statkiem niosącym klezmerskiego skrzypka ponad dachami uśpionego sztetla. To wizualna rapsodia o świecie, w którym codzienność spotykała się z sacrum. Wokół muzyka wirują ocalone fragmenty dziedzictwa: kielich kidusowy, dreidel, Tora i tańczące litery. Malarski hołd dla kultury, która potrafiła tworzyć magię ze wspomnień.

„Khmyelnik: Dance of the Shtetl Ghosts”. Olej. 60x80cm

Mistyczna wizja pamięci. Choć fizyczny świat dawnego Chmielnika przestał istnieć, duchy chasydów wciąż celebrować swoją obecność na opustoszałym rynku. Tańczą w towarzystwie gęsi, odwiecznych świadków codzienności shtetla, rzucając wyzwanie nicości. Malarski zapis metafizycznego trwania społeczności, która odmawia odejścia w zapomnienie.

„Miriam's Smile” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia młodą kobietę przygotowującą składniki na kugel – tradycyjną, pieczoną zapiekankę, będącą nieodłącznym elementem szabasowego stołu. Prozaiczna czynność obierania ziemniaków ukazuje serce żydowskiego domu i przygotowania do święta. Portret Miriam to hołd dla kobiet, które poprzez podtrzymywanie kulinarnych tradycji budowały tożsamość i ciepło dawnego sztetla.

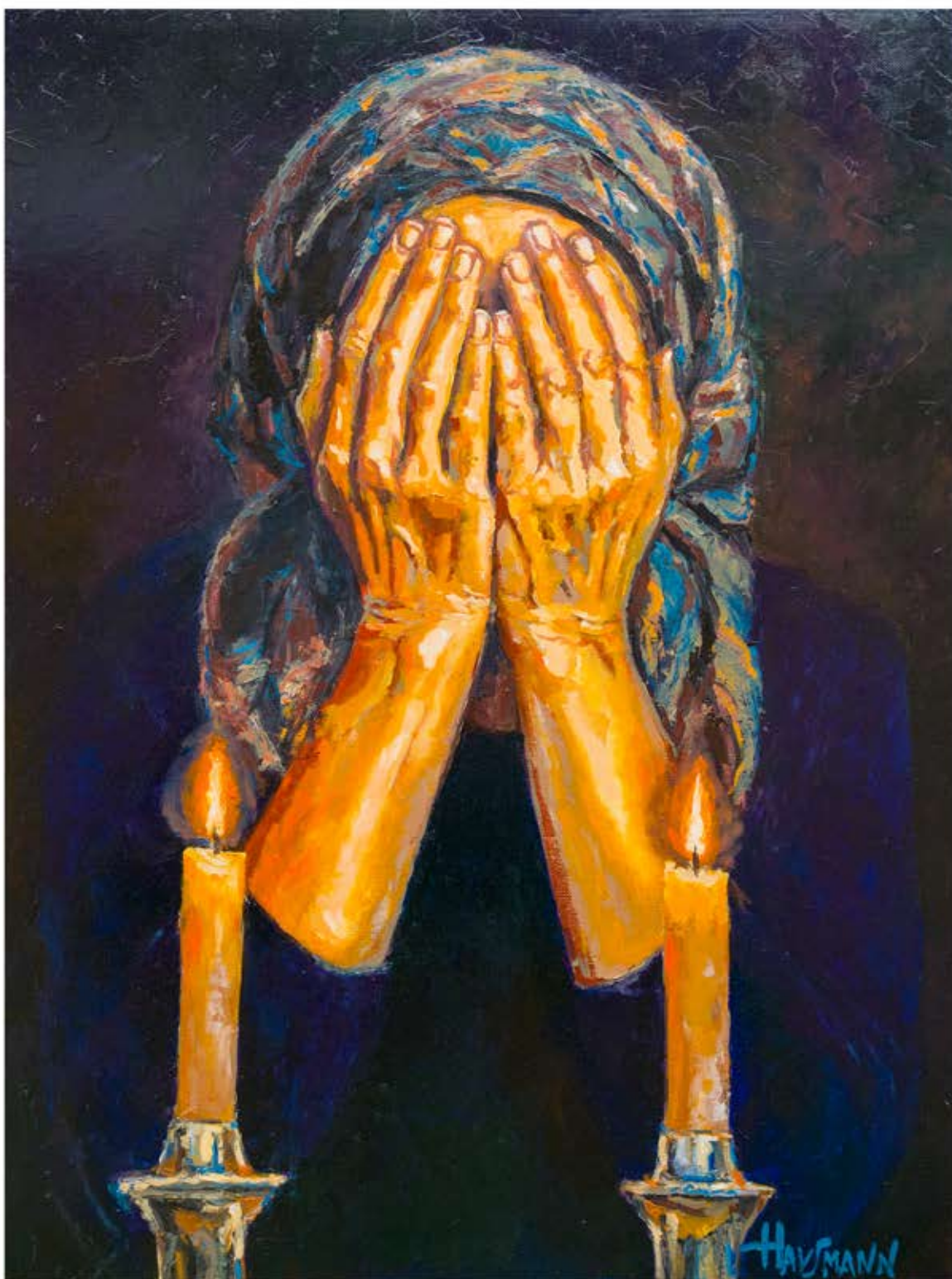
„Salt of the Earth” Olej 60x80cm

Kompozycja przedstawia rodzinę tradycyjnego nosiwody, jednego z najuboższych rzemieślników, których codzienna, ciężka praca zapewniała podstawowe funkcjonowanie społeczności sztetla. Mężczyzna z drewnianymi nosidlami oraz kobieta opiekuńczo tuląca dziecko reprezentują archetyp przetrwania. Obraz ukazuje godność wpisaną w los ubogich mieszkańców żydowskich miasteczek.

„The Challah Braid”. Olej. 60x80cm

Rytuał i trwanie. Zaplatanie szabasowej chałki to moment, w którym kuchnia sztetla stawała się ołtarzem codzienności. Jej ręce powtarzają gesty pokoleń, splatając więzi, historię i świętość. Malarski zapis przed-szabasowej krzątani-ny – próba uchwycenia zapachu i ciepła, które budowały tożsamość domostw.

„Welcoming the Sabbath” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia moment zapalenia szabasowych świec, będący jednym z najważniejszych rytuałów w żydowskim domu. Kompozycja ukazuje kobietę, która zgodnie z tradycją zasłania dłońmi oczy, aby oddzielić czynność rozpalenia ognia od wypowiedzenia błogosławieństwa. Dzieło to skupia się na religijnej roli kobiety jako tej, która sprowadzała pokój i święte światło do sztetla

„The Shabbat Evening” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia odświętnie nakryty stół z tradycyjnymi potrawami przygotowanymi na Szabat. Kluczowym elementem kompozycji są dwie świece, z których jedna przedwcześnie zgasła. W kulturze sztetla taki nagły brak płomienia interpretowano jako znak – ludowe przesądzenie o obecności niewidzialnych sił. Dzieło ukazuje moment, w którym domowy rytuał przenika się z tradycyjną sferą wierzeń dawnych społeczności żydowskich

„Waiting for Cholent” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia dwóch mężczyzn siedzących przy stole przed pustymi talerzami, którzy wyczekują na podanie posiłku. Tradycyjny czulent spoczywa obok w zamkniętym garnku na krześle. Zgodnie z religijnym zakazem rozpalać ognia w Szabat, ten szabasowy gulasz wstawiano do pieca w piątek przed zachodem słońca. Scena ukazuje moment cierpliwego, uroczystego wyczekiwania na wspólny obiad, który definiował rytm sobotniego święta.

„David” Olej 60x80cm

Portret przedstawia chłopca reprezentującego najmłodsze pokolenie mieszkańców przedwojennych miasteczek. Kluczowym elementem kompozycji, obok skupionego wizerunku dziecka, są zawieszone w przestrzeni hebrajskie litery tworzące jego imię – Dawid (דָּוִד). Dzieło stanowi symboliczne upamiętnienie dzieci ze sztetla, będąc malarskim zapisem pamięci o brutalnie przerwanej ciągłości pokoleniowej.

„Ruth” Olej 60x80cm

Portret przedstawia dziewczynkę trzymającą w dłoniach książkę, co w tradycji żydowskiej odnosi się do głębokiego szacunku dla nauki i słowa pisanego. Na piersi postaci widnieje wisiorek z hebrajską literą Resz (ר), będącą inicjałem jej imienia. Obraz dopełnia wizerunek Dawida, stanowiąc upamiętnienie dzieci ze sztetla, które miały kontynuować wielopokoleniowe dziedzictwo swoich przodków.

„The Treif Goose”. Olej. 60x80cm

Kaszrut i miłość. Według prawa ta gęś jest trefna – brak nogi wykluczył ją z rytualnego spożycia. Dziewczynka musi sprzedać ptaka na targu, lecz w jej uścisku kryje się głębokie przywiązanie do stworzenia, które ukochała właśnie za jego odmienność. Malarski zapis pożegnania z jedynym przyjacielem, który – choć niedoskonały dla świata – dla niej był kimś wyjątkowym.

„The Blind Milkmaid”. Olej. 60x80cm

Mimo niedowidzenia, kobieta pozostaje filarem rodzinnego bytu i stałą uczestniczką czwartkowych targów. Jej postać nie jest studium słabości, lecz dowodem niezwyklej siły ducha w trudnych realiach przedwojennego handlu. Malarcki zapis walki o godność i miejsce we wspólnocie, która tętni życiem tuż obok niej.

„Jonah's Fish”. Olej. 60x80cm

„Ryba Jonasza” – satysfakcja z trudu własnych rąk. Na skromnym straganie, obok słoika ogórków i wina, pojawia się dzisiejsza duma: samodzielnie złowiona ryba. Dla Jonasza to moment czystej radości z udanego połowu i pewnego zarobku przed nadchodzącym świętem. Malarski zapis godności wpisanej w codzienną walkę o byt w dawnym sztetlu.

„The Quiet Awaiting of Moshe”. Olej. 60x80cm

Smicha – ciężar odpowiedzialności. Młody rabin Mosze w ostatnich chwilach przed wygłoszeniem pierwszego kazania. Choć jego postawa wyraża duchowe skupienie, drżące dłonie z papierosem zdradza bardzo ludzki lęk przed powierzoną mu misją. Malarski zapis intymnej ciszy i pokory u progu służby społeczności, która powierzyła mu swoje dusze.

„One-Armed Jacob the water carrier” olej 60x80

Obraz przedstawia postać Jakuba wykonującego jedno z najcięższych rzemiosł w żydowskim miasteczku mimo swojej fizycznej ułomności. Obecny w kompozycji motyw drabiniasty nawiązuje bezpośrednio do biblijnej tradycji o śnie patriarchy Jakuba, nadając tej surowej scenie wymiar duchowy. Dzieło ukazuje nosiwo-dę jako postać niosącą życiodajną wodę dla wspólnoty, będąc zapisem niezwykłej godności wpisanej w codzienny trud mieszkańców sztetla.

„Natchnienie Klezmerów” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia tradycyjnych muzyków żydowskich grających na kontrabasie, klarnecie i cymbałach. Kluczowym elementem kompozycji jest unoszący się nad klezmerami anioł, symbolizujący niebiańskie źródło ich muzycznego natchnienia. Umieszczone u dołu płonące świece wprowadzają wątek pamiątkowy i sakralny. Dzieło dokumentuje bogatą tradycję muzyczną żydowskich miasteczek, w której twórczość stanowiła bezpośredni pomost między codziennością a sferą sacrum.

„Interrupted Melody” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia świeckiego skrzypka stojącego na żydowskim cmentarzu w cieniu tradycyjnych, zaokrąglonych macew. Kompozycja skupia się na motywie bolesnego zawieszenia i całkowitej niemożności wydobywania dźwięku z instrumentu po utracie bliskiej osoby. Ogromny smutek i poczucie straty sprawiają, że żałobna pieśń milknie, a opuszczone dłonie muzyka ustępują miejsca cichej, bezsilnej zadumie. Dzieło stanowi intymne studium osobistej żałoby i pamięci.

„A Prayer for Parenthood” olej 60x80cm

Obraz przedstawia małżeństwo w geście pokornej, pełnej skupienia modlitwy, proszące o błogosławieństwo dla aktu prokreacji. Dzieło odnosi się bezpośrednio do pierwszej micwy, czyli religijnego nakazu sprowadzenia na świat potomstwa, kluczowego dla ciągłości pokoleniowej tradycyjnych społeczności żydowskich. Scena ukazuje niezłomną nadzieję, pragnienie życia oraz afirmację przyszłości w dawnym sztetlu.

„Shmira” olej 60x80cm

Obraz ukazuje podniosły rytuał Szmiry – tradycyjnego, świętego czuwania przy zmarłym, który zgodnie z prawem żydowskim nigdy nie pozostaje sam przed pogrzebem. Widziana z lotu ptaka postać owinięta jest w biały całun (Tachrichim), będący w judaizmie symbolem absolutnej równości każdego człowieka wobec Stwórcy. Otaczający ciało chasydzi tworzą ochronny krąg, dokumentując głęboką godność i nierozzerwalne więzy łączące społeczność sztetla

„The Last Supper”. Olej. 60x80cm

„Ostatnia Wieczerza” w Tykocinie – moment zawieszony w czasie. Piątkowy szabat, 22 sierpnia 1941 roku. Choć płoną świece, w szeroko otwartych oczach małżonków czai się niepokój – za trzy dni 400-letnia historia tykocińskich Żydów zakończy się w lesie w Łopuchowie. Malarski „Kaddish” dla tych, którzy trwali w godności do końca, nim ciemność zabrała wszystko.

„Dziedzictwo” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia wędrowca niosącego swoją rodzinę na niewidzialnym wózku, co stanowi personifikację zbiorowej pamięci żydowskiej. Postacie mijają cmentarne macewy, otoczone kluczowymi symbolami tożsamości kulturowej i religijnej: Torą, menorą, klezmerskimi instrumentami oraz atrybutami Szabatu – chałką i kielichem wina. Kompozycja dokumentuje losy tułaczki, ukazując tradycję jako duchowy bagaż przenoszony w nieznane mimo zanikania materialnego świata dawnych miasteczek.

„Farewell to the Shtetl” Olej 60x80cm

Obraz przedstawia opuszczone na zawsze domowe wnętrze, stanowiące tragiczny epilog całej historii shtetla. Na stole spoczywa spakowana walizka oraz zgaszona lampa naftowa, będące uniwersalnymi symbolami wymuszonej emigracji, zniknięcia i kresu wielowiekowej kultury żydowskiej. Otwarte drzwi, porzucone kartki i pusta rama na ścianie potęgują poczucie pustki. Płótno stanowi wizualny Kadysz – modlitewne pożegnanie z bezpowrotnie utraconym światem.

Idea cyklu: „Kaddish for Shtetl”

Przywracam barwy światu, który odszedł. „Kaddish for Shtetl” to projekt artystyczny będący próbą malarskiej rekonstrukcji tkanki życia żydowskiego w przedwojennej Polsce. Jako artysta i obserwator nie skupiam się na samej martyrologii, lecz na życiu, które tętniło w polskich miasteczkach przed Zagładą.

Cykl składa się z 22 dzieł – tyle, ile liter liczy alfabet hebrajski. Każdy z gotowych obrazów jest kolejnym znakiem w tej malarskiej opowieści. Dla mnie każde pociągnięcie pędzla jest aktem pamięci – wspólnym Kadyszem odmawianym za społeczność, której historia została brutalnie przerwana.

Obecnie, od 21 czerwca do końca sierpnia 2026 roku, wszystkie prace z tego cyklu są prezentowane na wystawie w Ośrodku Edukacyjno-Muzealnym „Świętokrzyski Sztetl” w Chmielniku (ul. Wspólna 14).

Moim nadrzędnym założeniem jest, aby ta wystawa miała charakter wędrowny i trafiała do kolejnych miejsc nierozzerwalnie związanych z historią oraz wielowiekową obecnością społeczności żydowskiej – zarówno w Polsce, jak i za granicą. Wierzę, że to malarstwo może stać się ważnym, żywym głosem w dialogu o polsko-żydowskiej przeszłości, dlatego poszukuję kolejnych partnerów instytucjonalnych oraz galerii zainteresowanych współpracą wystawienniczą i goszczeniem tego cyklu u siebie.

Zapraszam do wspólnego wypełniania pustki, która wciąż domaga się pamięci.

Marek Hausmann